

УДК 070.23 (481)

УКРАЇНЬКА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ АВСТРАЛІЇ

Моїсеєва Т.О.

Кількість друкованих періодичних видань, що видаються нині в Австралії, становить нині близько 600 газет, журналів та іншої продукції. Зважаючи на те, що в різні часи населення п'ятого континенту збільшувалося за рахунок еміграційного чинника, певну частку австралійського інформаційного простору складає преса етнічних груп, зокрема її української. Питання виникнення та особливостей розвитку преси українських переселенців в Австралії частково висвітлено в енциклопедії „Українці Австралії: матеріали до історії поселення” [10], „Енциклопедія української діаспори” [10], „Альманаху українського життя в Австралії” [1], енциклопедичному довіднику „Українці Австралії” [9]. До проблеми вивчення української преси Австралії свого часу зверталися австралійські українці С. Радіон [8] та М. Павлішин [11]. Водночас можемо твердити про брак ґрунтовного й комплексного дослідження явищ виникнення та особливостей функціонування україномовної преси Австралії, особливо її стану та умов існування на сучасному етапі, що й зумовлює *актуальність* даної статті.

Постановка проблеми. Перед тим як зосередитися на сьогоднішній українській австралійській пресі, коротко окреслимо головні віхи її умови її розвитку впродовж існування на теренах Австралії нашої діаспори. Зародження україномовної преси на п'ятому континенті відбулося майже одночасно з появою самої української спільноти Австралії, чия історія веде свій відлік з кінця 40-х рр. ХХ століття. 1949 року світ побачив піонер українського друкованого слова – тижневик «Вільна думка» (редактор – Володимир Шумський). Того ж року почала виходити газета „Єдність”, яку видавав один із небагатьох професійних українців-журналістів, що приїхали до Австралії, Ярослав Логин. Через сім років „Єдність” заступає тижневик „Українець в Австралії”, а 1960 року було надруковане перше число „Церкви й життя” (редактор – Мирослав Болдох), що пройшла шлях від релігійного квартальника до церковно-громадського тижневика.

У період з кінця 50-х до кінця 70-х рр. ХХ ст., коли громадське та культурне життя українських переселенців розвивалося найбільш динамічно, активного розвитку зазнав і один з найважливіших його аспектів – рідне друковане слово. За нашими підрахунками, в час розквіту „пресового” життя українців Австралії кількість періодичних видань п'ятого континенту сягала 50 газет, журналів, бюлетенів тощо. Розділяючи думку В. Євтуха стосовно того, що „українські поселенці виявилися однією з найорганізованіших етнічних груп Австралії” [5, с. 34], варто зазначити, що добра зорганізованість австралійських українців є результатом праці трохи більше 10 відсотків тих переселенців, що активно

обстоювали збереження українського духу на чужині: з-поміж 30-тисячної української діаспори „тих, які тягнуть в Австралії Український Віз... є не більш 5 тисяч” [3].

З початку 80-х рр. пресова активність наших колишніх співвітчизників стає менш активною: лави піонерів українського життя в Австралії невпинно рідшають, на другому й третьому поколінні емігрантів позначаються немінучі процеси асиміляції. Отож, на п'ятому континенті одночасно й невпинно зменшується й попит, і пропозиція україномовних видань.

Нині ринок преси української етнічної групи Австралії обмежується декількома виданнями. Веб-сторінка Союзу українських організацій Австралії подає назви лише двох україномовних газет Австралії: тижневиків „Вільна думка” та „Церква й життя”. Інформаційний каталог „Зарубіжне українство” додає до цього переліку ще й неперіодичний „Бюлетень Асоціації українців Австралії Університету ім. Монаша”. Крім того, сьогодні світ бачить неперіодичний „Бюлетень українських студій у Макворі”, кварталник „Наше слово” та двомісячник „Прозріння”. Раз на рік публікується „Церковно-історичний календар”, що укладається Церковно-історичним товариством. Віднедавна припинили своє існування кварталник „Легіонер” та місячник „Громада”.

Таким чином, кількість україномовних видань Австралії, а також їхня читацька аудиторія стають дедалі меншими. Зумовлено це, окрім зазначеного вище фактору асиміляції, тим, що видавнича справа в Австралії ніколи не була прибутковою, тримаючись на безкорисливому ентузіазмі найбільш свідомого й активного в збереженні етнічної самобутності першого покоління переселенців. Своєрідним винятком можна вважати хіба що тижневик „Церква і життя” (редактор – Богдан Рудницький), що, будучи органом Української католицької церкви в Австралії, має більш-менш стабільне фінансове становище. Прагнучи розширити коло своїх читачів, а значить, і потенційних парафіян, видавець усвідомлює, що „багато молодих українців ліпше хочуть говорити англійською мовою і багато не українців не можуть приймати повної участі у Службі Божій українською мовою”, тому „вже зроблено ініціативи в друкуванні частини тижневика „Церква і життя” в англійській мові” [7, с. 8]. Таким чином прагнучи зберегти один із найвагоміших чинників збереження національної ідентичності в іноетнічному середовищі – рідну церкву, газета поступається іншим – мовою. Нині майже половина дописів тижневика, обсяг якого останнім часом зріс з 12 до 16-20 шпальт, дублюється англійською мовою. Видання друкує інформаційні матеріали з українського життя і міжнародної політики, новини самої діаспори, коментарі, публіцистику. Нині „Церква і життя” публікує багато передруків з преси, повідомлень інформаційних агенцій та власні кореспонденції авторів з України. Активно дописують у тижневик самі священники, зокрема єпископ Петро Стасюк, осмислюючи переважно „життєві проблеми – питання богословського та морального життя” [7, с. 16]. Активними дописувачами є також Мавко Павлишин, Марічка Галабурда-Чигрин та інші.

По суті, дві найпопулярніші газети українців Австралії – „Вільна думка” та „Церква і життя” – завжди мали приблизно одну й ту саму автуру, що можна пояснити невеликою кількістю у загалом малочисельній українській діаспорі тих її представників, хто б володів журналістськими здібностями.

Тижневик „Вільна думка” (редактор – Марко Шумський), що має найдовшу історію видання, задекларувавши себе як позапартійне видання, користується авторитетом серед українців Австралії вже протягом півстоліття. Його тематично-змістове наповнення відзначається передовсім великою кількістю новин та аналізу політичних подій в Україні, а також інформацією про громадсько-культурне життя самої громади. Переважну частину автури „Вільної думки” становлять дописувачі з України – Анатолій Михайленко, котрий впродовж тривалого часу укладає сторінку „Вікно в Україну”, Сергій Грабовський – автор шпальти „Журналістські акценти”, Ігор Столяров („Новини прес-центру „Південь”) тощо. Газета перебуває в непростому фінансовому становищі, про що свідчать перманентні заклики на її шпальтах „Допоможіть вберегти „Вільну думку!”. Це, зокрема, зумовлює те, що газета виходить раз на два тижні, проте, не бажаючи зраджувати багаторічній назві „тижневик”, рідколегія друкує здвоєні номери „Вільної думки”. Тираж „Вільної думки”, так само як і „Церкви й життя” становить близько 2,5 тисяч примірників.

Характер наукового вісника має українсько-англійський „Бюлетень Центру українських студій у Макворі” (засновник – Фондація українознавчих студій Австралії, директор центру – Ігор Гордієв), де подаються відомості про наукові конференції, проекти, друкуються виступи лекторів тощо. Англійська частина повністю дублює українську, проте не через спричинену асиміляцією зміну мови спілкування, а „з огляду на те, що ЗМІ на заході та академічний світ звертають мало уваги на українські справи... Один з найефективніших способів поправити це – робити дослідження та видання про українську справу” [2, с. 2].

Сорокарічну традицію видання має кварталник „Наше слово” (редактор – Людмила Саракула), що видається Союзом українок Австралії. Концептуально журнал орієнтований на жіночу аудиторію, про що нескладно зрозуміти з назв публікацій: „В поклони матерям”, „На сторожі здоров’я”, „До смачного столу”, „Значіння і роль української жінки” (де, зокрема, наголошується, що „сучасна мати в діаспорі турбується, щоб її діти не пропадали на чужині...вчить шкелати рідну мову та любити свою батьківщину” [6, с. 16]) тощо. Видання талановито ілюстровано малюнками художника Леоніда Денисенка. Підпорядковуючись загальним тенденціям, „Наше слово” також має декілька англійських сторінок.

Щорічно виходить „Церковно-історичний календар”, де подаються відомі дати, події, ювілеї, а також розповіді про релігійні свята та світотів християнства. Порушується, зокрема, проблема болочних стосунків із християнськими конфесіями на етнічній батьківщині, а також питання війська й церкви в Україні: „Хто втовкмачив нашим чотиризірковим генералам, що Українська православна церква Київського патріархату або Українська Греко-Католицька Церква не є канонічними – невідомо... Це не якісь міжконфесійні чвари, а дуже гострий політичний (а тому й військовий) чинник...” [9, с. 131]

Досить своєрідним явищем в царині україномовної преси Австралії є „журнал-нотатник” „Прозріння» (видавець – товариство „Соборна Україна” Федір Габелко) – видання, що бачить світ раз на два місяці. Судячи з його безумовно аматорського вигляду (дописи розтиражовані методом ксерокопіювання й скріплені степлером), журнал не має практично ніякої фінансової підтримки. Задекларувавши своєю метою „висвітлювати успіхи й проблеми в громадсько-політичному житті українства в Україні

та еміграції суціль у світі”. видання так само не потребує дописувачів, оскільки його змістове наповнення складають публікації національно-патріотичного характер, передруковані з вітчизняних та австралійських україномовних видань.

Висновки. Таким чином, нинішній стан української преси характеризується тенденціями до скорочення числа видань. Через невідворотні процеси асиміляції задля збереження читацької аудиторії дедалі загальнішою стає потреба двомовності видання. Оскільки українська видавнича справа на п'ятому континенті не є прибутковою, публікація преси тримається переважно на безкорисливому ентузіазмі активних в національному громадському та культурному житті представників громади, пожертвах меценатів та дотаціях з боку громадських організацій.

Список літератури

1. Альманах українського життя в Австралії. – Сідней, 1994.
2. Гордієв І. Вступне слово // Бюлетень центру українських студій. – 2001.
3. Дібрівний І. Скільки є українців в Австралії? // Вільна думка. – 1990. – 8-15. вер.
4. Енциклопедія української діаспори. – Київ – Нью-Йорк – Чикаго – Мельбурн, 1995. – Т.4.
5. Євтух В.Б., Камінський Є.Є., Ковальчук О.О., Трошинський В.П. Зберігаючи українську самобутність. Інститут соціології НАН України. Серія «Українська етнічність в сучасному світі». – К.: Ін тел. 1992.
6. Значіння й ролія сучасної жінки // Наше слово. – 2000. – №21
7. П'ятдесят років із вірою в Бога і з думою про землю рідну // Церква і життя. – 1999. – 28 чер.
8. Радіон С. Бібліографія українського друкованого слова в Австралії. – Мельбурн, 1979-1990. – Ч. II, III, IV, VII.
9. Українці Австралії. Енциклопедичний довідник. – Сідней, 2001.
10. Українці Австралії: матеріали до історії поселення. – Сідней, 1966.
11. Pavlyshyn M. The Ukrainian Press in Australia / The Ethnic Press in Australia. – Melbourne, 1989.

Поступила до редакції 19.08.2006 р.